

Parlem de sexe

La matèria viva és un èxit de la matèria inerta. I la matèria cultural, un èxit de la matèria viva. No hi ha dubte. Un ésser culte és un tros de matèria que ha evolucionat prou per fer-se preguntes sobre si mateix. Però sigui quina sigui la pregunta, tard o d'hora sorgeix la mateixa qüestió. Quina part del meu comportament procedeix de la meua intel·ligència i de la meua cultura i quina altra part em ve donada *de fàbrica*? Quina part de mi depèn realment de mi? Quina és la dosi genètica i quina la dosi cultural en la recepta que porta a la creació d'aquest ésser irreplicable que sóc jo mateix? La pregunta s'aplica a gairebé tot, molt especialment a tot el que hi ha entre la nostra supervivència (com a mínim) i la nostra felicitat (com a màxim), com per exemple, el sexe.

El sexe és molt antic i potser existeix des de les primeres cèl·lules eucariotes. És molt possible que l'origen sigui una fagocitosi, és a dir, una espècie de canibalisme cel·lular. En general, quan una cèl·lula se'n menja una altra, la cèl·lula engolida és destruïda en benefici de la cèl·lula que se l'ha menjada. Però en una rara ocasió, dues cèl·lules es van fondre en una cèl·lula (una altra de nova) amb algun avantatge evolutiu.

La inventora del sexe potser va ser una modestíssima alga unicel·lular. De llavors ençà no està gens malament allò en què s'ha convertit la sexualitat. Una bona part de la nostra relació amb nosaltres mateixos i amb els altres hi té a veure. Comprendre-ho ens ajudaria a comportar-nos? En el tema del sexe, com en qualsevol altre de la complexitat humana, el nostre cervell es debat entre l'ofensa d'encarar allò que és trivial i la frustració de tractar allò que és inintel·ligible. En ciència, comprendre és trobar la mínima expressió del màxim compartit. Pensem en la sexualitat, què tenen en comú els mascles? Què tenen en comú les femelles? Què tenen en comú un mascle i una femella? Què comparteixen homosexuals i heterosexuals? Què comparteix un humà i un bonobo, un ximpanzé o un gorilla? Què comparteixen animals i plantes? Les respostes a totes aquestes preguntes, poden il·luminar alguna cosa de la nostra pròpia sexualitat, del comportament nostre de cada dia?

El criteri masculí de bellesa femenina i el criteri femení de bellesa masculina s'han transformat amb el temps. És veritat, i això és cultura. Però, hi ha alguna invariant culturalment invencible? No és difícil trobar-ne una, per exemple la preferència de l'home pels trets juvenils d'una dona: ulls aparentment grans en relació amb la

cara, pestanyes llargues, pòmuls marcats, etc. Una dona disfressada d'home es converteix sempre en un home molt més jove. (La preferència no és simètrica. La dona no busca trets juvenils en l'home. Un home disfressat de dona es converteix sempre en una dona més gran.) En el món animal no sembla que n'hi hagi precedents. Hi predominen els pomposos signes externs del zel. Però aquests signes externs ja no són visibles en la nostra espècie. Potser per això la selecció natural, no pas la cultural, ha afavorit els trets juvenils femenins, única pista per al mascle sobre les possibilitats maternals d'una femella. Encara vivim en una època en què qualsevol explicació no cultural del comportament humà encara fa tuf de sociobiologia i, per tant, d'alguna cosa intel·lectualment incorrecta. Caldria que n'anéssim sortint, d'aquesta època.

Jorge Wagensberg